Natura 2000-beheerplan Manteling van Walcheren

NATURA 2000-BEHEERPLAN

Natura 2000 is het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland liggen 162 Natura 2000-gebieden, waarvan de Manteling van Walcheren er één is. Met de aanwijzing van de Manteling van Walcheren als Natura 2000-gebied in 2013 liggen de Natura 2000-waarden en bijhorende instandhoudingsdoelstellingen én de begrenzing voor de Manteling van Walcheren wettelijk vast.

Voor ieder Natura 2000-gebied dient een beheerplan opgesteld te worden. In het beheerplan leggen Rijk en provincies vast welke natuurdoelen voor het gebied gelden, welke maat–regelen nodig zijn om die doelen te behalen en welke activiteiten op welke wijze mogelijk zijn.

Het opstellen van het beheerplan Manteling van Walcheren is in samenwerking met betrokkenen partijen gedaan, zoals beheerders, gemeente, waterschap, gebruikers en natuur- en recreatieorganisaties. Het beheerplan wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland en de minister van Infrastructuur en Waterstaat. De looptijd is 6 jaar en het plan is geldig van 2025 tot en met 2030.

GEBIEDSOMSCHRIJVING

De Manteling van Walcheren is een afwisselend duingebied van 735 hectare groot, gelegen aan de noordwestzijde van Walcheren. Het westelijk deel van het gebied bestaat uit een smalle duinenrij waar open duin en duinstruwelen elkaar afwisselen. Daaraan grenzend landinwaarts ligt een reeks historische buitenplaatsen, bestaande uit landhuizen met hun (restanten van) tuinen, waterpartijen en parkbossen. De naam Manteling betekent “uit houtgewas bestaande beschutting tegen de wind” en verwijst daarmee naar de kenmerkende geschoren eikenbossen die tussen Oostkapelle en Domburg aangeplant zijn als windkering.

Het oostelijk deel van het gebied tussen Oostkapelle en Vrouwenpolder wordt grotendeels gevormd door het jongere duinlandschap van Oranjezon. Dit gebied bestaat uit open duingrasland, struweel, loofbos, naaldbos en enkele ten behoeve van de waterwinning gegraven kanalen. Het gebied herbergt daarnaast een aantal vochtige duinvalleien en soortenrijke duindoornstruwelen.

Aangrenzend aan Oranjezon landinwaarts liggen tevens enkele buitenplaatsen. Verder vallen binnen het Natura 2000-gebied Fort den Haak en verschillende natuurontwikkelingsgebieden.

Naast natuurwaarden kent de Manteling van Walcheren cultuurhistorische waarden. Natuur en cultuurhistorie zijn hier al eeuwen onlosmakelijk met elkaar verweven. Dit duinlandschap trekt dan ook veel bezoekers. Door uiteenlopende groepen van recreanten wordt het gebied jaarrond druk bezocht. Verder hebben de duinen een belangrijke functie voor de kustveiligheid.

DOELEN

Voor de bescherming van het landschap en de natuurwaarden van de Manteling van Walcheren zijn middels de Natura 2000-regelgeving de volgende landelijke doelen vastgesteld voor de Manteling van Walcheren:

- Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van de duingraslanden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied;
- Behoud oppervlakte en kwaliteit van schorren en zilte graslanden, embryonale duinen, witte duinen, duindoornstruwelen, kruipwilgstruwelen, duinbossen en vochtige duinvalleien;
- Behoud huidige populatie nauwe korfslak en behoud oppervlakte en kwaliteit van hun leefgebied.

ONTWIKKELINGEN NATUURWAARDEN

De afgelopen jaren is in de Manteling van Walcheren geïnvesteerd in extra beheer en het treffen van maatregelen. Hierdoor is het gebied opener geworden en is de verruiging en vergrassing van de duingraslanden teruggedrongen. Dit is goed voor de biodiversiteit van het gebied. De verruiging en vergrassing is mede het gevolg van het vermestende en verzurende effect door het neerslaan van stikstof op de bodem (stikstofdepositie).

De gepleegde inspanningen hebben daarmee bijgedragen aan verbeteringen in het gebied. Desondanks is in grote delen van het gebied, met name in Oranjezon, de bodem nog steeds te zuur voor veel doelsoorten. Om verzuring tegen te gaan, is overstuiving met kalkrijk zand van belang. Op dit moment is in de Manteling van Walcheren nauwelijks sprake van verstuiving. De oorzaak hiervan is het vastleggen van de kustlijn in het belang van de kustveiligheid en het aanplanten van helm en bomen in de duinen. Daardoor is het gebied vooral een gestabiliseerd duinlandschap en krijgt het kalkrijke zand geen kans zich door het gebied te verspreiden.

Verder lijkt het intensieve beheer, met name in droge jaren (als gevolg van klimaatverandering), een keerzijde te hebben: de planten worden door begrazing zo kort gegeten dat ze slecht kunnen groeien en bloeien. Ook de toename van de aantallen damherten draagt hieraan bij. Het intensieve beheer blijft echter nodig, want terugschroeven zal uiteindelijk weer leiden tot een toename in verruiging en vergrassing.

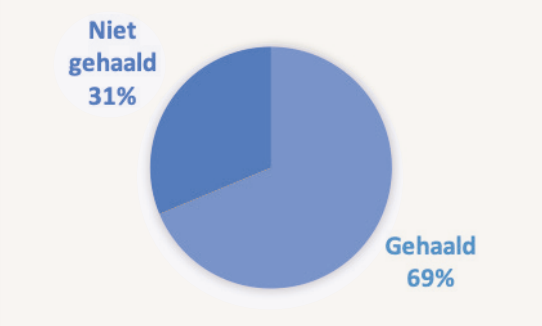
Naast verzuring en vermesting speelt verdroging vermoedelijk een rol bij de achteruitgang van de kwaliteit van de duinbossen. Verder vormt voor de kwaliteit van kruipwilgstruwelen en vochtige duinvalleien de opkomst en toename van de invasieve exoten watercrassula en waterteunisbloem een bedreiging.

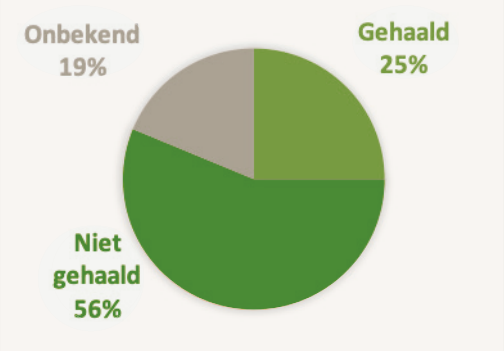
CONCLUSIES DOELBEREIK

Voor het behalen van de doelstellingen, dienen zowel de opgaves voor oppervlakte als voor kwaliteit behaald te worden. In de Manteling van Walcheren zijn voor oppervlakte 11 van de 16 doelstellingen gehaald. Voor kwaliteit geldt dit voor 4 van de 16. In totaal zijn daarmee 4 van de 16 doelstellingen gehaald. Voor 3 habitattypen geldt dat door gebrek aan voldoende monitoringsgegevens geen goede conclusies getrokken konden worden over de kwaliteit.

OPPERVLAKTE HABITATTYPEN / POPULATIE NAUWE KORFSLAK

KWALITEIT HABITATTYPEN / LEEFGEBIED NAUWE KORFSLAK

VISIE EN AANVULLENDE MAATREGELEN

Om de Natura 2000-doelstellingen voor de Manteling van Walcheren in de toekomst te kunnen (blijven) behalen, is herstel van het natuurlijke duinsysteem nodig. Hierbij gaat het om het terugbrengen van (grootschalige) zandverstuiving in het duingebied in combinatie met een afname van stikstof-depositie. Aangezien de bronnen die de stikstofdepositie veroorzaken buiten het natuurgebied liggen, zullen elders maatregelen getroffen moeten worden om de depositie te verlagen.

Herstel van het natuurlijk duinsysteem zal leiden tot een toename van flora en fauna. Daardoor zal minder intensief (begrazings)beheer nodig zijn om verruiging tegen te gaan. Ook een afname van het aantal damherten en een intensieve bestrijding van (invasieve) exoten zullen de structuur- en flora- en faunarijkdom bevorderen. Om ervoor te zorgen dat soorten zo min mogelijk verstoord worden, dient de heersende duisternis en stilte gehandhaafd te blijven.

Er zullen verschillende verdiepende onderzoeken worden opgestart om meer inzicht te krijgen in onder meer de hydrologie van het gebied, de kwaliteit van de bossen en de effecten van begrazing en recreatiedruk. Hiermee kunnen er in de toekomst meer gerichte maatregelen worden genomen ten behoeve van de kwaliteitsdoelstellingen.

Bij het maken van keuzes voor het gebied worden naast natuurwaarden de andere belangen uiteraard meegenomen, zoals veiligheid, cultuurhistorie en recreatie.

TOETSING HUIDIG GEBRUIK EN RUIMTE VOOR TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

Om te bepalen of de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt belemmerd door menselijke activiteiten in en rondom het gebied, is het huidige gebruik geïnventariseerd en getoetst. Bij de inventarisatie van huidig gebruik in en om de Manteling van Walcheren zijn alle bekende (menselijke) activiteiten meegenomen.

Na toetsing is de conclusie dat vrijwel al het huidig gebruik al dan niet onder voorwaarden voorgezet kan worden.

Er is binnen het Natura 2000-gebied ruimte voor toekomstige ontwikkelingen. Deze dienen echter veelal getoetst te worden aan de instandhoudingsdoelstellingen. Voor bepaalde Natura 2000-activiteiten is geen omgevingsvergunning nodig indien voldaan wordt aan vooraf gestelde voorwaarden. Voor andere activiteiten dient juist wel vergunning aangevraagd te worden.

MONITORING

Monitoring en onderzoek zijn nodig om de ontwikkelingen in het gebied te volgen. Op basis van monitoringsdata wordt bepaald in hoeverre de Natura 2000- instandhoudingsdoelstelling worden gehaald. Ook wordt zo gekeken in hoeverre de uitgevoerde maatregelen hebben bijgedragen aan het doelbereik. Hierdoor kan richting gegeven worden aan het beheer en eventueel aanvullende maatregelen.

TOEZICHT EN HANDHAVING

Toezicht en handhaving zijn instrumenten om gebruikers en bezoekers te informeren over de getroffen maatregelen om de natuur in de Manteling van Walcheren te beschermen en om de naleving daarvan te bevorderen.

COMMUNICATIE EN VOORLICHTING

Communicatie en voorlichting zijn middelen om kennis en bewustwording van Natura 2000 en de Natura 2000-waarden van de Manteling van Walcheren te vergroten. Ook is communicatie nodig om partijen betrokken te houden ten aanzien van de afspraken en uitvoering van maatregelen die in het beheerplan beschreven zijn

COLOFON

Uitgave
Provincie Zeeland

Fotografie
Provincie Zeeland

Bevoegd gezag
Provincie Zeeland

Bezoekadres:
Provinciehuis, Abdij 6, 4331 BK Middelburg

Contact:
natura2000mvw@zeeland.nl
www.zeeland.nl

NATURA 2000

Provincie Zeeland